

Νικόλαος Ιωαννίδης
Καθηγητής Πατρολογίας, Αρχιμανδρίτης

Θεολογική Σχολή Εκκλησίας Κύπρου

Ισοκράτους, 1-7

1016, Λευκωσία

Κύπρος

Τηλ.: 00357 22 443 055

Φαξ: 00357 22 443 050

E-mail: n.ioannides@theo.ac.cy

Προφίλ:

Ο Αρχιμ. Νικόλαος Ιωαννίδης είναι αφυπηρητής Τακτικός Καθηγητής του Τμήματος Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής της Εκκλησίας της Κύπρου. Συμμετείχε ως εισηγητής σε πολλά συνέδρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Έχει επιβλέψει πολλές διπλωματικές εργασίες και διδακτορικές διατριβές και έλαβε μέρος σε πολλές τριμελείς και επταμελείς επιτροπές κρίσεως διπλωματικών και διδακτορικών διατριβών καθώς και σε πολλές τριμελείς εισηγητικές επιτροπές και εκλεκτορικά σώματα για την κρίση Λεκτόρων, Επικούρων, Αναπληρωτών και Τακτικών Καθηγητών στο ΕΚΠΑ, στο ΑΠΘ και στη Θεολογική Σχολή Πανεπιστημίου Βελιγραδίου. Επί σειρά ετών μετείχε και μετέχει, ως μέλος, σε Συνοδικές Επιτροπές της Εκκλησίας της Ελλάδος (*Θείας Λατρείας και Ποιμαντικού Έργου και Λειτουργικής Αναγεννήσεως*). Διετέλεσε επί δεκαετία Πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Αθήνας. Έχει τιμηθεί από το Πατριαρχείο Μόσχας με το παράσημο του Αγίου Σεργίου και από την Εκκλησία της Ελλάδος με την ανώτατη διάκριση, τον «Χρυσούν Σταυρόν του Αποστόλου Παύλου».

1. Εκπαίδευση				
Πτυχίο	Έτος	Ίδρυμα	Τμήμα	Τίτλος Διατριβής
Θεολογίας	1974	Institut de Théologie Orthodoxe, Établissement universitaire, Paris		
Αναγνώριση πτυχίου	1974	Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	Θεολογική Σχολή	
Elève Titulaire	1973	Sorbonne	École Pratique des Hautes Études, Section des Sciences Religieuses (Christianisme Byzantin et Slave, Paléographie, Histoire et critique des texts).	

Διδακτορικό	1981	Θεολογική Σχολή Πανεπιστημίου Βελιγραδίου	Ο Ιωσήφ Βρυέννιος, Βίος- έργο- διδασκαλία
-------------	------	---	---

Έρευνα κατά περιόδους μεταξύ 1975-1980	Έρευνα χειρόγραφων κωδίκων πατερικών έργων στις Εθνικές Βιβλιοθήκες Αθηνών, Βελιγραδίου καθώς και στη Βιβλιοθήκη Αγίου Μάρκου Βενετίας.
Έρευνα 1975-1981	Άμισθος επιστημονικός ερευνητής της Θεολογικής Σχολής Βελιγραδίου (έρευνα κειμένων σλαβικών και ελληνικών χειρογράφων κλάδου Πατρολογίας).

2. Δεξιότητες

Είδος	Περιγραφή	Επίπεδο
Γλωσσικές	Γαλλική	Πολύ καλό
	Σερβική	Πολύ καλό
	Ρωσική	Πολύ καλό
	Αγγλική	Μέτριο
	Βουλγαρική	Μέτριο

3. Εργοδότηση

Περίοδος εργοδότησης		Εργοδότης	Τοποθέτηση	Θέση
Από	Μέχρι			
2016	Σήμερα	Θεολογική Σχολή Εκκλησίας Κύπρου	Πρόγραμμα Θεολογίας	Επισκέπτης Καθηγητής
2005		Θεολογική Ακαδημία Κιέβου		Επισκέπτης Καθηγητής
1984	2014	Ριζάρειος Εκκλησιαστική Σχολή	Μεταλυκειακό Τμήμα και ΙΕΚ	Καθηγητής
1986	1992	Ανωτέρα Εκκλησιαστική Σχολή Αθηνών		Καθηγητής
1981	2016	Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών	Θεολογική, Τμήμα Θεολογίας	Καθηγητής

4. Υποτροφίες, Χρηματοδοτήσεις και Χρηματικές Ενισχύσεις

1970-1974	Υποτροφία Γαλλικού κράτους για τις θεολογικές μου σπουδές στο Institut de Théologie Orthodoxe, Établissement universitaire, Paris
1975-1981	Υποτροφία της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος για την εκπόνηση της διδακτορικής μου διατριβής.

5. Διδασκαλία

1981-2016	Α. Προπτυχιακό επίπεδο στο Τμήμα Θεολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών	1. Εκκλησιαστική Γραμματολογία από τον Θ' αι.
		2. Πατερική Θεολογία
		3. Αντιρρητικοί θεολόγοι από το ΙΑ' αιώνα
		4. Μυσταγωγικά κείμενα Υστεροβυζαντινής περιόδου
1981-2016	Β. Μεταπτυχιακό επίπεδο στο Τμήμα Θεολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών	1. Σχέσεις Ορθόδοξης και Σχολαστικής Θεολογίας στο Βυζάντιο
		2. Αντιρρητικοί θεολόγοι της 'Υστερης Βυζαντινής περιόδου
1986-1993	Ανωτέρα Εκκλησιαστική Σχολή Αθηνών	Πατρολογία
1984-2013	Ριζάρειος Εκκλησιαστική Σχολή	Πατρολογία
2005	Θεολογική Ακαδημία Κιέβου	Διαλέξεις σε θέματα πατρολογίας
2015	Μεταπτυχιακό Τμήμα Πανεπιστημίου Νεάπολις Πάφου	Πατερική Θεολογία
2016-σήμερα	Θεολογική Σχολή της Εκκλησίας Κύπρου	Πατρολογία Α' και Β' Αγιολογία Βυζαντινή Γραμματολογία

6. Διοικητικά Καθήκοντα

Κατά περιόδους μεταξύ 2003 και 2016	Διευθυντής Τομέα Πατερικών Σπουδών και Ιστορίας Δογμάτων του Τμήματος Θεολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών
2010-2012	Διευθυντής Μεταπτυχιακού Προγράμματος Τμήματος Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.
2007-2016	Πρόεδρος Διοικούσας Επιτροπής Ανωτάτης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Αθήνας

7. Μέλος Επιστημονικών Σωματείων και Επαγγελματικές Υπηρεσίες

1984-σήμερα	Μέλος Φιλολογικού Συλλόγου «Παρνασσός»
2000-σήμερα	Μέλος της ειδικής Συνοδικής Επιτροπής «Λειτουργικής Αναγεννήσεως» της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος

1995-2006	Μέλος της Συνοδικής Επιτροπής «Θείας Λατρείας και Ποιμαντικού έργου της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος
2014 (29 Σεπτ.-4 Οκτ.), 2015 (15-21 Φεβρ.) και 30 Μαρτ. -03 Απρ.) στο Σαμπεζύ Γενεύης	Συμμετοχή ως Καθηγητής Σύμβουλος του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας στην «Ειδική Διορθόδοξη Επιτροπή διά την προπαρασκευήν της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου».
2015 (10-17 Οκτ.) στο Σαμπεζή Γενεύης	Συμμετοχή ως Καθηγητής Σύμβουλος του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας στην «Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου».

8. Μέλος Επιτροπών Διοργάνωσης Συνεδρίων

2000- σήμερα	Μέλος της Επιτροπής Διοργάνωσης των «Πανελληνίων Λειτουργικών Συμποσίων» από την ειδική Συνοδική Επιτροπή «Λειτουργικής Αναγεννήσεως» της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος.
2005	Μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής του Β' Διεθνούς Συνεδρίου του Δήμου Αθηναίων «Η Ελλάδα στον κόσμο» με θέμα «Βυζαντινές Σπουδές».

9. Ερευνητικά Προγράμματα - Χορηγίες - Συνεισφορές

Πρόγραμμα Δια Βίου Εκπαίδευσης του Συλλόγου <i>Kievskoe Religiozno-Filosofskoe Obšestvo</i>	Θέματα πατερικής θεολογίας.
---	-----------------------------

10. Μνημόνια Συνεργασίας

Συνεργασία με το «Ίδρυμα Ποιμαντικής Επιμορφώσεως» της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών	Μαθήματα-Ομιλίες-Διαλέξεις στα τμήματα επιμόρφωσης κληρικών των Μητροπόλεων της Εκκλησίας της Ελλάδος.
---	--

11. Ερευνητικά Ενδιαφέροντα

Πατρολογία	Τα ερευνητικά μου ενδιαφέροντα εστιάζονται στη διδασκαλία των Πατέρων και Εκκλησιαστικών Συγγραφέων κυρίως της ύστερης Βυζαντινής περιόδου.
Λειτουργικά θέματα	Τα λειτουργικά θέματα πού σχετίζονται με τη διδασκαλία των Πατέρων της Εκκλησίας.

12. Δημοσιεύσεις

A. Βιβλία/μονογραφίες

- *Ό Ιωσήφ Βρυέννιος. Βίος-Έργο-διδασκαλία*, Αθήνα (1985 και β' έκδ. 1999 και στα σερβικά 1997), σσ. 441.
- Μετάφραση στή σερβική γλώσσα από τήν *Έταιρία Φιλοσόφων και Κοινωνιολόγων Μαυροβουνίου (Društvo Filozofa i sociologa Cerne Gore)*, του Πανεπιστημίου του Νίκσιτς, στή σειρά "Φιλοσοφική 'Αλήθεια" μέ τόν τίτλο *Bog, Čovek, Spasenje. Život, dela i učenje Josifa Brijenija*, Nikšić 1997, σσ. 378.
- *Σημειώσεις Έκκλησιαστικής Γραμματολογίας μετά τόν ΙΑ' αιώνα*, Αθήνα 1994, σσ. 95.

- *Ο Ιερομόναχος Ιερόθεος (ΙΓ' Αί.) και τό ανέκδοτο συγγραφικό έργο του, Κριτική έκδοση, Αθήνα (2003 και 2007), σσ. 239.*
- *Ο Νικηφόρος Βλεμμύδης και ή περί έκπορεύσεως τοῦ άγίου Πνεύματος διδασκαλία του, Αθήνα (2006 και β' έκδ. 2010), σσ. 349.*
- *Θεολογία και Γραμματεία από τόν Θ' αιώνα και έξής, Αθήνα 2007, σσ. 610· και β' έκδ. συμπληρωμένη Αθήνα 2010, σσ. 671.*
- *Μελετήματα πατερικής και άντιρρητικής θεολογίας, έκδ. ENNOIA, Αθήνα 2011, σσ. 414.*

B. Εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές

«Sukob sholastičkog humanizma i pravoslavnog palamizma u Vizantijskoj misli 14. veka», *Glasnik*, Beograd 10 (1982), σσ. 250-257.

«Isihasticki pokret u XIVom veku», *Teološki Pogledi*, Beograd 4 (1983), σσ. 181-189).

«Η ενανθρώπιση τοῦ Θεοῦ Λόγου και ή σωτηρία τοῦ ανθρώπου», *Εκκλησία ΞΑ'*, 5 (1984), σσ.159-163

«Ιωσήφ Βρυεννίου, περί μνημοσύνου τοῦ Πάπα (κριτική έκδοση)», *Εκκλησιαστικός Φάρος, ΞΕ'-ΞΣΤ'* (1983-1984), σσ. 234-239.

«Εύχαι εις τήν Έλληνικήν και Σερβικήν γλώσσαν αποδιδόμεναι εις τόν Άγιον Γρηγόριον Νεοκαισαρείας τόν θαυματουργόν», *Επιστημονική Έπετηρίς τής Θεολογικής Σχολής τοῦ Πανεπιστημίου Αθηνών*, Τόμος ΚΣΤ' (1984), σσ. 635-668.

«Ο ρόλος τής Όρθοδόξου Έκκλησίας στην κοινωνία (άναφορά στην όρθόδοξη θεώρηση τής ζωής)», *Εκκλησία ΞΔ'* (1987), σσ. 681-685.

«Η άσκηση ως τήρηση τών έντολών τοῦ Θεοῦ», *Τιμητικό άφιέρωμα εις τόν Μητροπολίτην Ύδρας, Σπετσών και Αίγινης κ. Ιερόθεον*, Ύδρα 1997, σσ. 439-460.

«Η Παναγία Μητέρα τοῦ Θεοῦ», *Παναγία ή Τρυπητή Πολιούχος Αίγιου*, Αίγιον 1997, σσ. 9-13.

«Σχέσεις Έκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως και Ρωσίας κατά τόν ΙΕ' αιώνα (Ιωσήφ Βρυέννιος – Φώτιος Κιέβου – Βησσαρίων)», *Επιστημονική Έπετηρίς τής Θεολογικής Σχολής τοῦ Πανεπιστημίου Αθηνών*, ΛΓ' (1998), σσ. 453-464.

Τέσσερεις όμοϊδεάτες τοῦ Άγίου Γρηγορίου Παλαμά και ή διδασκαλία τους περί θείας ούσίας και άκτίστων ένεργειών και έκπορεύσεως τοῦ άγίου Πνεύματος», *Επιστημονική Έπετηρίς τής Θεολογικής Σχολής τοῦ Πανεπιστημίου Αθηνών*, ΛΓ' (2000), σσ. 345-391.

Γ. Εργασίες σε συλλογικούς τόμους

«Δύο έργα τοῦ Νικηφόρου Βλεμμύδη άναφερόμενα στοΰ Ψαλτήριο», *Φιόρα Τιμής για τόν Μητροπολίτη Ζακύνθου κ. Χρυσόστομο Β' Συνετό*, Ζάκυνθος 2009, σσ. 361-371.

«Η προσθήκη τοῦ Filioque στοΰ Σύμβολο τής Πίστεως ως διασπαστικό στοιχείο τής έκκλησιαστικής ένότητας κατά τήν παλαμική παράδοση», στο *Χριστόδουλος. Άφιερωματικός Τόμος*, Αθήνα 2010, σσ. 495-507.

Δ. Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (με κριτές) που εκδίδουν πρακτικά

«Προσπάθειες Λειτουργικής Άνανεώσεως στην Όρθόδοξη Έκκλησία τής Ρωσίας», *Λατρεύσωμεν εύαρέστως τῷ Θεῷ. Τό αίτημα τής λειτουργικής άνανεώσεως στην Όρθόδοξη Έκκλησία. Πρακτικά Β' Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσίου*, Αθήνα 2003, σσ. 307-326.

«Ἡ ἱερωσύνη κατά τήν πατερική παράδοση», *Τό Μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης, Πρακτικά Ζ΄ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου*, Ἀθήναι 2006, σσ. 131-173.

«Τό πρόβλημα τῆς συχνότητας τῆς θείας Μεταλήψεως στόν ἅγιο Μακάριο Κορίνθου καί σέ προγενέστερους συγγραφεῖς», *Ἅγιος Μακάριος (Νοταρᾶς) γενάρχησ τοῦ Φιλοκαλισμοῦ - Μητροπολίτης Κορίνθου*, Πρακτικά Συνεδρίου, Ἀθήνα 2006, σσ. 269-298.

«Ἡ ἑορτή τῶν Χριστουγέννων – Θεοφανείων», *Τό Χριστιανικόν Ἑορτολόγιον. Πρακτικά Η΄ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου*, Ἀθήναι 2007, σσ. 129-185.

«Τά Ἔσχατα στίς Α΄ καί Β΄ πρός Κορινθίους Ἐπιστολές τοῦ Ἀπ. Παύλου κατά τόν Εὐθύμιο Ζιγαδηνό», *Ἀπόστολος Παῦλος καί Κόρινθος. Πρακτικά Διεθνοῦς Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου (Κόρινθος, 23-25 Σεπτεμβρίου 2007)*, τόμος Πρῶτος, Ἀθήνα 2009, σσ. 683-733.

«Ἡ Βυζαντινή παιδεία στή Νίκαια μετά τήν ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπό τοὺς Λατίνους (1204)» (Πρακτικά τῆς Ἡμερίδας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν μέ θέμα «1054-1204. Δύο ἐπέτειοι μέ κοινή δυναμική στίς σχέσεις Ἀνατολῆς – Δύσεως»).

«Οἱ παραμυθητικές ἐπιστολές τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας», *Τό Μυστήριον τοῦ θανάτου εἰς τήν λατρείαν τῆς Ἐκκλησίας, Πρακτικά Θ΄ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου (Βόλος, 5-7 Νοεμβρίου 2007)*, Ἀθήναι 2009, σσ. 193-230

«Ἡ κατανόηση τοῦ Χαρίσματος τῆς Ἱερωσύνης ὡς ἐργαλεῖο γιά τό ἐνοριακό ποιμαντικό ἔργο», *Πρακτικά τοῦ Β΄ Ἱερατικοῦ Συνεδρίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Σύρου*

«Ἡ ἀνθρώπινη ἀσθένεια καί ὁ πόνος στήν πατερική θεολογία», *Ἡ ὑγεία καί ἡ ἀσθένεια στή λειτουργική ζωή τῆς Ἐκκλησίας, Πρακτικά Ι΄ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου (Βόλος, 20-22 Ὀκτωβρίου 2008)*, Ἀθήναι 2009, σσ. 87-115.

«Crkovnata katihiza v svremennija svjat», *Crkvata i svremennoto obtstvo, Pravoslavna bogoslovna konferncija*, Ruse 2005, σσ. 24-30.

«Sviatoi Grigorij Palama o božestvennoi sušnosti i božestvennih energijah», *Hristianskaja Misl, Kievskoe Religiozno-Filosofskoe Obšestbo*, Kiev 2006, σσ. 12-17.

«Vstreča pravoslavnogo i sholastičeskogo bogoslovija v Vizantii», *Hristianskaja Misl, Kievskoe Religiozno-Filosofskoe Obšestbo*, Kiev 2007-2008, σσ. 24-28.

«Adaosul Filioque în Simbolum de Credință ca element de sciziune a unității bisericești concepția palamit», *Annales Universitatis Valachiae. Facultatea de Teologie*, Targoviste 2008, σσ. 154-164.

«Τό Βυζάντιο στίς θεολογικές σπουδές», *Πρακτικά τοῦ Β΄ Διεθνοῦς Συνεδρίου τοῦ Δήμου Ἀθηναίων «Ἡ Ἑλλάδα στόν κόσμο» μέ θέμα «Βυζαντινές Σπουδές».*

«Νικόλαος Καβάσιλας καί Συμεών Θεσσαλονίκης οἱ θεμελιωτές τῆς θεολογίας τῆς βυζαντινῆς λατρείας», *Πρακτικά Ι΄ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου (Βόλος, 20-22 Ὀκτωβρίου 2008)*, Ἀθήναι 2009, σσ. 315- 393.

«Οἱ ἀκολουθίες τοῦ Νυχθημέρου στόν ἅγιο Μάρκο Εὐγενικό καί στόν ἅγιο Συμεών Θεσσαλονίκης», *Πρακτικά ΙΕ΄ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου (Καισαριανή, 20-24 Σεπτεμβρίου 2014)*, Ἀθήναι 2016, σσ. 315- 393.

«Ἡ τιμή τῶν ἱερῶν λειψάνων», *Πρακτικά ΙΣΤ΄ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου (Λαμία, 1-9-21 Σεπτεμβρίου 2016)*, Ἀθήναι 2017, σσ. 219- 253.

Ε. Άλλες εργασίες (Διατριβές, Ομιλίες)

Λήμματα στην *Εκπαιδευτική Έλληνική Εγκυκλοπαίδεια – Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό* τής “Εκδοτικής ‘Αθηνών”: α) «Γρηγόριος Παλαμάς», β) «Ευστράτιος Νικαίας», γ) «Θεόδωρος Μελιτηνιώτης», δ) «Θεόκλητος Φιλαδελφείας», ε) «Θεοφάνης Νικαίας», στ) «Θεοφύλακτος Βουλγαρίας», ζ) «Ίσίδωρος Α΄ Κωνσταντινουπόλεως», η) «Ίωάννης Η΄ Ξιφιλίνος», θ) «Ίωάννης Ι΄ Καματηρός», ι) «Ίωάννης Μαυρόπους», ια) «Ματθαῖος-Άγγελος Πανάρετος», ιβ) «Μανουήλ Καλέκας», ιγ) «Νεῖλος Καβάσιλας», ιδ) «Νικήτας Στηθάτος», ιε) «Νικηφόρος Α΄ Κωνσταντινουπόλεως», ιστ) Νικηφόρος Κρήτης ὁ Μοσχόπουλος, ιζ) Νικήφόρος –Κάλλιστος Ξανθόπουλος».

«Ἁγιότης, ἡ ὁδός πρὸς τὴ ζωή», *Ἀνάπλασις*, περίοδος Γ΄, ἀρ. 373, Ἰαν. - Φεβρ. 1998, σσ. 3-5.

«Γιὰ τὴν πίστη καὶ τὴν πατρίδα», *περιοδικό Τόλμη*, Νοέμβριος 2000.

«Ἰησοῦς Χριστὸς ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ αἰώνια ζωή», *περιοδικό Τόλμη*, Δεκέμβριος 2000.

«Ἐνώπιον τῆς τρίτης χιλιετίας», *περιοδικό Τόλμη*, Ἰανουάριος 2001.

«Περὶ διαφωτισμοῦ», *περιοδικό Τόλμη*, Φεβρουάριος 2001.

«Ἡ συμβολὴ τῆς Ἐκκλησίας στὴν παλιγγενεσία τοῦ 1821. *περιοδικό Τόλμη*, Μάρτιος 2001.

«Ἡ ἀνάσταση πηγὴ ζωῆς αἰωνίου», *περιοδικό Τόλμη*, Ἀπρίλιος 2001.

«Ἡ λειτουργικὴ γλῶσσα τῆς Ἐκκλησίας», *περιοδικό Τόλμη*, Μάϊος 2001.

«Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος», *περιοδικό Τόλμη*, Ἰούνιος 2001.

«Ἡ Ὑπεραγία Θεοτοκος», *περιοδικό Τόλμη*, Ἰούλιος-Αύγουστος 2001.

«Ἄνθρωπος καὶ περιβάλλον», *περιοδικό Τόλμη*, Ὀκτώβριος 2001.

«Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία καὶ Χριστιανισμός», *περιοδικό Τόλμη*, Νοέμβριος 2001.

«Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης. Ὁ τραγουδιστὴς τοῦ Θεοῦ», *περιοδικό Τόλμη*, Δεκέμβριος 2001.

«Ἡ Ὁρθοδοξία στὴ Δύση», *περιοδικό Τόλμη*, Ἰανουάριος 2002.

«Γυναίκα ἢ περιβεβλημένη τὸν ἥλιο», *περιοδικό Τόλμη*, Φεβρουάριος 2002.

«Ἡ ἱεραποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας», *περιοδικό Τόλμη*, Μάρτιος 2002.

«Ἔθνος καὶ Ἐκκλησία», *περιοδικό Τόλμη*, Ἀπρίλιος 2002.

«Ἡ Ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως», *περιοδικό Τόλμη*, Μάϊος 2002.

«Πεντηκοστή, ἡ γενέθλια ἡμέρα τῆς Ἐκκλησίας», *περιοδικό Τόλμη*, Ἰούνιος 2002.

«Θρησκευτικὲς περιηγήσεις», *περιοδικό Τόλμη*, Ἰούλιος-Αύγουστος 2002.

«Ἐθελοντισμός», *περιοδικό Τόλμη*, Σεπτέμβριος 2002.

«Μνήμη Μικρασιατικής καταστροφής», *περιοδικό Τόλμη*, Οκτώβριος 2002.

«Η Εύρώπη του μέλλοντος», *περιοδικό Τόλμη*, Νοέμβριος 2002.

«Ο Χριστός στην Παλαιά Διαθήκη», *περιοδικό Τόλμη*, Δεκέμβριος 2002.

«Δύση-Ανατολή. Δυτικός- ανατολικός άνθρωπος», *περιοδικό Τόλμη*, Ιανουάριος 2003.

«Έλληνισμός – Χριστιανισμός», *περιοδικό Τόλμη*, Μάρτιος 2003.

«Ανάσταση, άπαρχή των κεκοιμημένων», *περιοδικό Τόλμη*, Απρίλιος 2003.

«Η Έκκλησία κιβωτός του Γένους», *περιοδικό Τόλμη*, Μάιος 2003.

«Τό νόημα της παιδείας και η ανώτατη εκπαίδευση», *περιοδικό Τόλμη*, Σεπτέμβριος 2003.

«Ο διάλογος ορθοδοξίας και Ισλάμ», *περιοδικό Τόλμη*, Οκτώβριος 2003.

«Η Συνθήκη της Λωζάνης», *περιοδικό Τόλμη*, Νοέμβριος 2003.

«Νίκαια: Η πρωτεύουσα των έξοριστων Βυζαντινών μετά την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως από τους Σταυροφόρους (1204)», *περιοδικό Τόλμη*, Νοέμβριος 2004.

«Βόρειος Ήπειρος. Ένενηντα χρόνια από την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της», *περιοδικό Τόλμη*, Μάρτιος 2004.

«Χάρις – Χαρίσματα», *περιοδικό Τόλμη*, Μάιος 2004.

«Οι σχέσεις των δύο φύλων (Τό μυστήριο του άνδρος και της γυναίκας)», *περιοδικό Τόλμη*, Ιούνιος - Ιούλιος 2004.

«Όλυμπιακοί αγώνες», *περιοδικό Τόλμη*, Αύγουστος 2004.

«Εκκλησία και Σύνταγμα», *περιοδικό Τόλμη*, Σεπτέμβριος 2004.

«Ο Μακεδονικός αγώνας (1904-1908). Έκατό χρόνια από την έναρξή του», *περιοδικό Τόλμη*, Οκτώβριος 2004.

«Τό σχίσμα του 1054 και η άλωση της Κωνσταντινουπόλεως από τους Σταυροφόρους τό 1204», *περιοδικό Τόλμη*, Νοέμβριος 2004.

«140 χρόνια (1864-2004) από την ένωση των Ιονίων Νήσων με την Μητέρα-Ελλάδα», *περιοδικό Τόλμη*, Δεκέμβριος 2004.

«Ο Οικουμενισμός και η στάση μας έναντι των αιρέσεων και των σχισμάτων», *περιοδικό Τόλμη*, Φεβρουάριος 2005.

«Προσκυνήματα του Αιγαίου Πελάγους», *περιοδικό Τόλμη*, Ιούλιος - Αύγουστος 2005.

«Η άσκηση στην Ορθόδοξη Έκκλησία», *περιοδικό Τόλμη*, Μάρτιος 2005.

«Σχέσεις Έκκλησίας- Κράτους», *περιοδικό Τόλμη*, Νοέμβριος 2005.

«Ἡ ἐνανθρώπηση τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀπαρχή τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπινου γένους», *περιοδικό Τόλμη*, Δεκέμβριος 2005.

«Προβλήματα τῆς νέας γενιᾶς», *περιοδικό Τόλμη*, Φεβρουάριος 2006.

«Ἡ σημασία τῆς εἰκόνας στήν ζωή τῆς Ἐκκλησίας», *περιοδικό Τόλμη*, Μάρτιος 2006.

«Ἡ γενική ἱερwsύνη ἢ τό βασίλειο ἱεράτευμα τῶν πιστῶν», *περιοδικό Τόλμη*, Φεβρουάριος 2007.

«Ὁ Καθηγητής Γεώργιος Ἄντ. Γαλίτης», *Ἐθνικό καί Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, Ἐπίσημοι Λόγοι. Πρυτανεῖα Γεωργίου Μπαμπινιώτη 2003-2005, τόμος 34ος (Μέρος Δ΄ 25.3.2006 – 31.8.2006)*, Ἀθήνα 2007, σσ. 329-331.

«Ὁ Ἅγιος Νικόλαος Μύρων τῆς Λυκίας», *Ἅγιος Νικόλαος Ἀρχιεπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας. Τό κλέος τῶν Πατέρων*, σσ. 14-19.

«Ἰουστῖνος Πόποβιτς: Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοανθρώπου Χριστοῦ», *Πειραϊκή Ἐκκλησία*, Μάιος 2010, σσ. 28-30.

«Πτυχές τῆς κοινωνικῆς διδασκαλίας των Τριῶν Ἱεραρχῶν», *Ἀπόστολος Βαρνάβας*, Ἰανουάριος 2018, σσ. 13-28.